

The background of the entire slide features a close-up of a globe showing the Americas, with a large, light-colored chess piece (likely a king or queen) in the foreground on the left. The globe is partially obscured by the text boxes.

ΚΕΔΙΣΑ **KEDISA**

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

**Σχέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής με
την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας:
Μία πιθανή Σύγκρουση Γιγάντων**

Ξενοφών Σταύρου

Ερευνητική Εργασία Νο. 47

Σχέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής με την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας: Μία πιθανή Σύγκρουση Γιγάντων

Ξενοφών Σταύρου

Αναλυτής ΚΕΔΙΣΑ

Ερευνητική Εργασία No. 47

Διοικητικό Συμβούλιο

Ανδρέας Μπανούτσος, Ιδρυτής και Πρόεδρος

Όμηρος Τσάπαλος, Γενικός Γραμματέας

Δρ. Πέτρος Βιολάκης, Διευθυντής Ερευνών

Βασίλειος Παπαγεωργίου, Οικονομικός Διαχειριστής

Ευάγγελος Κούλης, Μέλος Δ.Σ

Αναστασία Τσιμπίδη, Μέλος Δ.Σ

© 2020 Center for International Strategic Analyses (KEDISA), ALL RIGHTS RESERVED

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without written permission of the publisher

Σχέσεις των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής με την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας: Μία πιθανή Σύγκρουση Γιγάντων

Ξενοφών Σταύρου

Εισαγωγή

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής(ΗΠΑ) από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου αποτελούν τον Κυρίαρχο Ηγεμόνα του Διεθνούς Συστήματος σε όλα τα επίπεδα των σχέσεων τους με τα υπόλοιπα κράτη, κυρίως δε με την μοναδική τους δυνατότητα να προβάλλουν την στρατιωτική τους ισχύς σε παγκόσμιο επίπεδο, όντας, παράλληλα, η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου έως και σήμερα. Από την άλλη, η ραγδαία ανάπτυξη που γνώρισε η οικονομία της Κίνας ,καθώς και ο πολλαπλασιασμός της ισχύος της, την θέτει στο επίκεντρο των σύγχρονων συζητήσεων των διεθνολόγων, στην προσπάθεια τους να ερμηνεύσουν το άναρχο Διεθνές Σύστημα Κρατών ,που από Μονοπολικό (Pax Americana) αναμφίβολα πλέον μεταβάλλεται σε πολυπολικό. Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας αναρριχάται με γοργούς ρυθμούς στο βάθρο της ηγεμονικής ελίτ των κρατών, προσπαθεί να αναδειχθεί σε περιφερειακό ηγεμόνα, αλλά και να προβάλλει όπου μπορεί την ισχύ της σε παγκόσμιο επίπεδο. Εκτιμάται δε πως αν ο βαθμός της οικονομικής της ανάπτυξης παραμείνει σταθερός έως το 2030, η οικονομία της θα ξεπεράσει αυτή των ΗΠΑ. Σε ό, τι αφορά την άσκηση της οικονομικής και εξωτερικής της πολιτικής, η Κίνα έχει ρητά δηλώσει πως θα ακολουθήσει το δόγμα της ειρηνικής ανάπτυξης, με πνεύμα συνεργασίας προς τις ΗΠΑ και τα υπόλοιπα κράτη. Κρίσιμο ερώτημα που προσπαθεί να απαντήσει η επιστήμη των Διεθνών Σχέσεων είναι κατά πόσο η άνοδος αυτή της Κίνας και η μεταβολή του Διεθνούς Συστήματος πρόκειται να οδηγήσουν σε σύγκρουση τις δύο Υπερδυνάμεις καθώς και το πώς θα αναπτυχθεί η πορεία των σχέσεων μεταξύ τους. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστεί το θεωρητικό υπόβαθρο των σχέσεων των δύο κρατών, το παρελθόν τους, καθώς και το σήμερα, με στόχο να οδηγηθεί ο αναγνώστης σε πιο ασφαλή συμπεράσματα για το μέλλον τους.

Θεωρητικό Υπόβαθρο

Το πώς θα εξελιχθούν οι σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών αναλύεται, όπως είναι φυσικό, με διαφορετική οπτική από τα τρία κύρια ρεύματα σκέψης των Διεθνών Σχέσεων, τον Ρεαλισμό, τον Φιλελευθερισμό και τον Κονστρουκτιβισμό. Βέβαια, ακολουθώντας την διανοητική πρόταση του Waltz (1959) ο ερευνητής πρέπει να αναζητά ένα περιεκτικό πλέγμα αιτιών. Καθένα από τα τρία ρεύματα έχει να συμπληρώσει για την ύπαρξη μίας σφαιρικής και αντικειμενικής ανάλυσης.

Ρεαλιστική Επεξηγηματική Θεώρηση

Βασικό χαρακτηριστικό του Διεθνούς Συστήματος Κρατών κατά τον ρεαλισμό είναι η αναρχία, η απουσία δηλαδή μίας ρυθμιστικής αρχής που βρίσκεται πάνω από τα κράτη και μονοπωλεί την βία, όπως συμβαίνει σε ενδοκρατικό επίπεδο. Τα κράτη επιδιώκουν την ισχύ έτσι ώστε να μπορούν να εξασφαλίσουν το εθνικό τους συμφέρον, αυτό της επιβίωσης και ασφάλειας (Waltz). Η εντυπωσιακή μεγέθυνση της Κίνας στον οικονομικό τομέα συνδέεται άμεσα με τον πολλαπλασιασμό της στρατιωτικής της ισχύος (το 2016 οι στρατιωτικές δαπάνες της ξεπέρασαν τα 150 δις δολάρια με επικείμενη μεγέθυνση της τάξης του 7%). Στον αντίποδα, οι ΗΠΑ ξόδεψαν 573 δις δολάρια τον ίδιο χρόνο για την μεγέθυνση της στρατιωτικής τους ισχύς). Ως εκ τούτου, η ολοένα και αυξανόμενη ενίσχυση της ισχύς της Κίνας προβληματίζει ιδιαίτερα τις ΗΠΑ καθώς απειλεί την ηγεμονική τους θέση στο σύστημα.

Πιο συγκεκριμένα, κατά τον Mearsheimer (Επιθετικός Ρεαλισμός) τα κράτη εξασφαλίζουν την επιβίωση μεγιστοποιώντας την ισχύ τους. Στη σχέση των δύο κρατών προβλέπει πως η ανάδυση της Κίνας δεν θα υπάρξει ειρηνική -παρά το δόγμα που προτάσσει η εξωτερική της πολιτική- και πως μία επικείμενη σύγκρουση είναι αναπόφευκτη. Πιστεύει πως όταν θα αποκτήσει τα κατάλληλα επίπεδα ισχύος, θα αμφισβητήσει την κυριαρχία των ΗΠΑ, αρχικά σε περιφερειακό και μετέπειτα σε παγκόσμιο επίπεδο (γεγονός που έχει αρχίσει να συμβαίνει πχ σχέση με χώρες ASEAN και Βόρεια Κορέα). Οι ΗΠΑ θα αρχίσουν τότε να υιοθετούν μία πολιτική ανάσχεσης.

Ο Αμυντικός ρεαλισμός, από την άλλη, δεν θεωρεί ως κεντρική παράμετρο της λειτουργίας των κρατών την ισχύ αλλά την εξισορρόπηση της ισχύος με την μεγιστοποίηση της ασφάλειάς τους. Οι Art και Walt δεν προδικάζουν την συγκρουσιακή πορεία των δύο χωρών. Αντίθετα, ο πρώτος πιστεύει πως θα

αναπτυχθεί μία σχέση στρατιωτικής συνεργασίας, ενώ ο δεύτερος πως θα διευρυνθεί η συνεργασία τους σε μια προσπάθεια ελέγχου του όλο και μεγαλύτερου ανταγωνισμού τους.

Στον κλασσικό ρεαλισμό μεγαλύτερη σημασία δίνεται σε εθνικές μεταβλητές και παράγοντες ισχύος. Με βάση τη θέση αυτή, η Κίνα θα επηρεασθεί από εξελίξεις στο εσωτερικό της, ενώ η αυξανόμενη ισχύς της θα την οδηγήσει σε μία Θουκιδείδεια παγίδα στην οποία το τέλος θα επέλθει η αναπόφευκτη σύγκρουση.

Πρωτεύουσας σημασίας, επομένως, για το σύνολο των ρεαλιστών κατέχει η μεγέθυνση της οικονομίας της Κίνας που αυξάνει το σύνολο των δυνατοτήτων της. Για την μεγαλύτερη μερίδα των ρεαλιστών, η σύγκρουση είναι αναπόφευκτη.

Φιλελεύθερη Επεξηγηματική Θεώρηση

Το φιλελεύθερο παράδειγμα δίνει έμφαση στις ευεργετικές επιπτώσεις της συνεργασίας μεταξύ των κρατών του Διεθνούς Συστήματος και της εξάπλωσης της Δημοκρατίας σε αυτά. Ειδικότερα, η συνεργασία Κίνας και ΗΠΑ με άλλα μέλη του συστήματος φαίνεται και από το γεγονός πως η Κίνα απαριθμεί 77 Διεθνείς Οργανισμούς στους οποίους κατέχει θέση μέλους ή παρατηρητή, ενώ οι ΗΠΑ απαριθμεί 89 Διεθνείς Οργανισμούς αντιστοίχως.

Οι Διεθνείς Οργανισμοί κατά τον Keohane (θεσμικός φιλελευθερισμός) προωθούν την αρχή της αμοιβαιότητας και συμβάλλουν στην μείωση του κόστους συνεργασίας. Βάσει της θέσης αυτής, Κίνα και ΗΠΑ συμμετέχουν σε πληθώρα κοινών οργανισμών αλλά και συμφωνιών προωθώντας η καθεμία τα συμφέροντα τους σε πνεύμα συνεργασίας.

Πάγια θέση του Δημοκρατικού Φιλελευθερισμού είναι πως «οι Δημοκρατίες δεν πολεμούν μεταξύ τους». Το ερώτημα που τίθεται εδώ είναι κατά πόσο η Κίνα αποτελεί μία πραγματική Δημοκρατία. Κατά τον Qinguo και τον Rosencrance ο εκδημοκρατισμός της Κίνας είναι αναπόφευκτος, ενώ Κίνα και ΗΠΑ δεν θα οδηγηθούν σε στρατιωτική σύγκρουση (ο όρος πόλεμος χρησιμοποιείται εδώ με την στενή του σημασία της στρατιωτικής σύρραξης).

Στον οικονομικό φιλελευθερισμό υποστηρίζεται η ισορροπία του οικονομικού τρόμου κατά τον Joseph Nye. Οι οικονομίες ΗΠΑ και Κίνας είναι άρρηκτα συνδεδεμένες. Η Κίνα αποτελεί τον νούμερα ένα εισαγωγέα των ΗΠΑ (462 δις \$) ενώ από την πλευρά τους οι ΗΠΑ εξάγουν στην Κίνα αγαθά της τάξης των 115 δις \$. Γεγονός αποτελεί, επίσης, πως η Κίνα έχει εξαγοράσει μεγάλο ποσοστό του δημοσίου χρέους των ΗΠΑ, καθώς και ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των κεφαλαίων

της ίδιας της Κίνας βρίσκεται σε αμερικάνικα δολάρια. Η ολοένα και μεγαλύτερα αλληλεξάρτηση των οικονομιών τους καθιστά τρωτή την μία προς την άλλη και αποκλείει, κατά τους Φιλελεύθερους αυτής της βαθμίδας, το ενδεχόμενο σύγκρουσης.

Καταληκτικά, οι φιλελεύθεροι παρατηρητές, δίνοντας έμφαση στα διάφορα επίπεδα συνεργασίας (θεσμοί, οικονομία, πολιτικό σύστημα, διεθνικές σχέσεις) αναλύουν το μέλλον των σινοαμερικανικών σχέσεων μη προβλέποντας μία συγκρουσιακή πορεία αλλά επιμέρους διαμάχες που θα ξεπερνιούνται μέσω των αλληλένδετων σχέσεων.

Η Κονστρουκτιβιστική Επεξηγηματική Θεώρηση

Η εικόνα ανάλυσης των Διεθνών Σχέσεων μέσα από την κονστρουκτιβιστική θεώρηση διαφέρει σημαντικά από τις προηγούμενες δύο εικόνες, καθώς αποτελεί ένα «αφετηριακό επεξηγηματικό πρόταγμα», μία υπόθεση εργασίας δημιουργημένη για τα πλαίσια της ανάλυσης. Εξ αυτής της θεώρησης, η σχέση ΗΠΑ-Κίνας μπορεί να συνοψιστεί στη σημασία της κυρίαρχης κουλτούρας αναρχίας σε μακρο-επίπεδο ανάλυσης και τη σημασία της κυρίαρχης εθνικής ταυτότητας και στρατηγικής κουλτούρας έναντι του Διεθνούς συστήματος.

Πιο συγκεκριμένα, κατά την κονστρουκτιβιστική Θεώρηση, το μέλλον δεν είναι δομικά προκαθορισμένο αλλά ενέχει ένα επίπεδο ενδεχομενικότητας αρκετά υψηλότερο από ότι καθορίζουν οι δύο πρώτες τελεολογικές θεωρήσεις. Οι δρώντες του συστήματος αλληλεπιδρούν δυναμικά με αποτέλεσμα να μην είναι «εγκλωβισμένοι σε μία θουκυδίδεια παγίδα ή μία καντιανή προοπτική».

Το εθνικό συμφέρον εδώ δεν παρουσιάζεται αποκλειστικά υλικά (πχ. Ισχύς και οικονομική ανάπτυξη) αλλά θεωρείται κάτι το διυποκειμενικό, το οποίο εδράζεται στις αντιλήψεις, τις ιδέες και τις ταυτότητες των δρώντων.

Η ουσία της φιλοσοφίας του κονστρουκτιβισμού αναφέρει πως η διεθνής πολιτική πραγματικότητα είναι κοινωνικά κατασκευασμένη και οι κοινωνικές δομές διαφοροποιούνται ποιοτικά από τις φυσικές καθώς το περιεχόμενο και η δομή της διεθνούς πολιτικής καθορίζεται, κατασκευάζεται και διαιωνίζεται από τους ίδιους τους δρώντες του συστήματος. Έτσι, σχετικά με την Κίνα, οι κονστρουκτιβιστές θεωρούν τα δομικά επιχειρήματα των ρεαλιστών, κατά τους οποίους η Κίνα θα αναδειχθεί σε αναθεωρητική Δύναμη εξαιτίας της αυξανόμενης ισχύος της, ανεπαρκή.

Συνοπτικά, ο κονστρουκτιβισμός προσπαθεί να ξεφύγει από τις κλειστές νόρμες και την τελεολογική σχέση για την ανάλυση της Κίνας στο Διεθνές Σύστημα και να εντάξει στην ανάλυση του υποκειμενικά στοιχεία όπως η ξεχωριστή κινέζικη κοινωνία.

Όλες οι θεωρήσεις έχουν κάτι να συνεισφέρουν στην προσπάθεια ανάλυσης των σινο-αμερικανικών σχέσεων για τον κάθε ενδιαφερόμενο αναλυτή η λήπτη αποφάσεων. Με παρατήρηση των εξελίξεων, των τεκταινομένων αλλά και των τάσεων, μπορεί ο καθένας να κρίνει αν τελικά οι δύο υπερδυνάμεις θα οδηγηθούν σε σύγκρουση ή συνεργασία.

Το Παρελθόν των σχέσεων των δύο χωρών

Οι σχέσεις των ΗΠΑ με την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ξεκινούν ήδη από την σύσταση του Κράτους της Κίνας, όπως το γνωρίζουμε μέχρι σήμερα, από τον Mao Zedong το 1949 . Οι ΗΠΑ υποστήριξαν τότε την προηγούμενη δεξιά εθνικιστική κυβέρνηση της Κουομιντάνγκ, με ηγετικό της πρόσωπο τον Chiang Kai-Shek η οποία εξορίστηκε ως ηττημένη στην Ταϊβάν με αποτέλεσμα την εδώ και δεκαετίες διακοπή των σχέσεων της Κίνας με την τελευταία.

Το **1950** ξεσπά πόλεμος στην χερσόνησο της Κορέας οι δύο χώρες έρχονται τότε έμμεσα αντιμέτωπες: η Κίνα του Mao μαζί με την Σοβιετική Ένωση υποστηρίζουν την κυβέρνηση της Βορείου Κορέας ενώ οι ΗΠΑ στέκονται στο πλευρό της Νότιας Κορέας. Τέσσερις εκατομμύρια ζωές χάνονται κατά την διάρκεια του τριετούς πολέμου μέχρι την σύναψη συμφωνίας εκεχειρίας.

Το **1954** ξεσπά η πρώτη από τις τρεις κρίσεις της Ταϊβάν. Κατάληξή της ήταν η απειλή χρήσης πυρηνικών από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, μετά την οποία η Κίνα υποχωρεί και συμβιβάζεται με την περιορισμένη Νίκη των εθνικιστών.

Λίγα χρόνια αργότερα η Κίνα κατακρίνεται από την Ουάσιγκτον για καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Θιβέτ. Η CIA ενισχύει τους Θιβετιανούς αγωνιστές στον πόλεμο εναντίον της Κίνας.

Τον Οκτώβριο του **1964** η Κίνα εισέρχεται δυναμικά στο κλειστό club των πυρηνικών Δυνάμεων, εξέλιξη που οδηγεί σε εντάσεις στις Σινο-αμερικανικές σχέσεις. Αυτές όμως πρόκειται να επαναπροσδιοριστούν πέντε χρόνια μετά. Το **1969** ξεσπά διαμάχη μεταξύ του Πεκίνου και της Μόσχας, με αφορμή τη διαφωνία στην οριοθέτηση των κοινών τους συνόρων, αλλά και ιδεολογικές διαφορές μεταξύ των κομμουνιστικών κομμάτων Κίνας και ΕΣΣΔ. Ο δρόμος για να πλησιάσουν οι ΗΠΑ τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ανοίγει.

Μετά από μία σειρά επισκέψεων διπλωματών της μίας χώρας στην άλλη, οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν επίσημα την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Ο τότε Πρόεδρος των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Νίξον επισκέπτεται την Κίνα και υπογράφει τον Φεβρουάριο του **1972 την Δήλωση της Σαγκάης**, που σκοπό είχε την βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών. Το **1979** η κυβέρνηση των ΗΠΑ προχωρά σε πλήρη αναγνώριση της διπλωματικής ισχύος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας υιοθετώντας την πολιτική

της «Ενιαίας Κίνας», χωρίς όμως να διακόπτει τις σχέσεις της με την Δημοκρατία της Κίνας (Ταϊβάν).

Επί προεδρίας Ronald Reagan οι σχέσεις εξελίσσονται χωρίς να αλλάξουν στον πυρήνα τους. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ αρχικά διασφαλίζει στην κυβέρνηση της Ταϊβάν πως δεν θα διακοπεί η συνεργασία τους ούτε σε διπλωματικό ούτε σε εμπορικό επίπεδο (κυρίως σε ότι αφορά τον στρατιωτικό εξοπλισμό). Τον Αύγουστο του 1982 υπογράφεται από τον ίδιο τρίτη κοινή δήλωση ενίσχυσης των σχέσεων μεταξύ της ΛΔΚ και των ΗΠΑ, ενώ δύο χρόνια αργότερα ξεκίνα εμπόριο στρατιωτικού εξοπλισμού από τις ΗΠΑ προς την Κίνα.

Οι ρόδινες σχέσεις, όμως, δεν κράτησαν για πολύ. Τον Ιούλιο του 1989 γίνεται διαδήλωση στην κεντρική πλατεία του Πεκίνου Tiananmen (天安门, την οποία καταπνίγει βίαια η κυβέρνηση του Deng Xiaoping αφήνοντας πίσω της εκατοντάδες διαδηλωτές νεκρούς. Οι ΗΠΑ αντιδρούν στα νέα δεδομένα αναστέλλοντας κάθε εμπορική δραστηριότητα στρατιωτικού τύπου. Οι τεταμένες σχέσεις διατηρούνται για καιρό ωσότου η Κίνα αποφασίζει την αποφυλάκιση δύο πολιτικών κρατουμένων, του Wei Jingsheng και του διαδηλωτή Wang dan οι οποίοι αναχώρησαν για τις ΗΠΑ

Τα γεγονότα παίρνουν νέα τροπή τον Μάρτιο του 1996, με τις πρώτες δημοκρατικές εκλογές της Ταϊβάν τις οποίες νικά ο αρχηγός του εθνικού κόμματος, παρά τις αντίθετες προσπάθειες της Κίνας να αποτρέψει τους ψηφοφόρους από το να ψηφίσουν τον υποστηρικτή της ανεξαρτησίας της Ταϊβάν. Η Κίνα αποσύρει τον πρέσβη της από τις ΗΠΑ εξαιτίας της απόφασης του Bill Clinton να επιτρέψει στον νέο Ηγέτη της Ταϊβάν Lee Teng-hui την έκδοση διαβατηρίου για να εισέλθει στις ΗΠΑ. Οι σχέσεις όμως εξομαλύνονται, όταν Πεκίνο και Ουάσιγκτον αποφασίζουν να ανταλλάξουν εκ νέου διπλωματικούς αντιπρόσωπους.

Λίγο πριν την αλλαγή της χιλιετηρίδας, σημειώνεται σοβαρό επεισόδιο που θα δοκιμάσει για μία ακόμα φορά τις εν λόγω σχέσεις. Η Βόρειο-ατλαντική συμμαχία(NATO) βομβαρδίζει κατά λάθος την πρεσβεία της Κίνας στο Βελιγράδι το 1999 κατά την διάρκεια του πολέμου του Κοσσυφοπεδίου.

Το Σήμερα

Ο 21^{ος} αιώνας αναζωπυρώνει το εμπόριο, όπως και τις σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας. Το 2000 υπογράφεται πράξη για το εμπόριο και το 2001 η Κίνα εισέρχεται στον ΠΟΕ. Τα γεγονότα αυτά οδήγησαν στη μεγάλη αύξηση των συναλλαγών τους, οι οποίες από μόλις 5 δισεκατομμύρια δολάρια το 1980 έφτασαν τα 231 δισεκατομμύρια δολάρια το 2004, καθιστώντας την Κίνα έναν από τους μεγαλύτερους εισαγωγείς και εξαγωγείς στις ΗΠΑ.

Σημαντικό επεισόδιο για τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών σημειώνεται επί προεδρίας Bush (Απρίλιος 2001), όταν αναγνωριστικό αεροπλάνο της αμερικανικής αεροπορίας συγκρούεται με κινέζικο μαχητικό σε κινεζικό χώρο με αποτέλεσμα ο κινέζος πιλότος να χάσει την ζωή του και το αμερικανικό πλήρωμα να κρατηθεί από τις αρχές για 12 μέρες (εν συνεχεία απελευθερώθηκε).

Τον Σεπτέμβριο του 2005 ο Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Robert Zoellick ξεκινά διπλωματικό διάλογο με την κυβέρνηση του Πεκίνου και σε λόγο του αναγνωρίζει την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ως αναδυόμενη δύναμη παραδίδοντας της «μερίδιο ευθύνης ανάλογο της ισχύος της» σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο. Την ίδια περίοδο, η Κίνα δρα ως «εξομαλυντής» των σχέσεων του κράτους της Βόρειας Κορέας με τον υπόλοιπο κόσμο, κυρίως δε με τις ΗΠΑ, σε μια περίοδο που ξεκινά το πυρηνικό της πρόγραμμα.

Από το 2007 έως σήμερα η Κίνα αποκτά το σύνολο της ισχύος που μας επιτρέπει σήμερα να τη αποκαλούμε μεγάλη οικονομική και στρατιωτική δύναμη, συγκρινόμενη με αυτήν των ΗΠΑ. Η Κίνα ξεκινά τότε να αυξάνει με ρυθμούς της τάξης του 18 % τις στρατιωτικές δαπάνες της προκαλώντας την αντίδραση της αμερικανικής κυβέρνησης. Κατά τον πρώην Αμερικανό Αντιπρόεδρο Dick Cheney, οι ενέργειες της Κίνας δεν ακολουθούσαν το δόγμα της «ειρηνικής ανάδυσης». Σήμερα, το στρατιωτικό budget της Κίνας παραμένει αρκετά μικρότερο σε σύγκριση με αυτό των ΗΠΑ, δεν παύει όμως να αποτελεί μία υπολογίσιμη δύναμη κατέχοντας την τρίτη θέση παγκοσμίως, μετά τις ΗΠΑ και την Ρωσία.

Το 2008 η Κίνα γίνεται επίσημα ο μεγαλύτερος πιστωτής του χρέους των ΗΠΑ ξεπερνώντας την Ιαπωνία. Ένα χρέος της τάξης των 600 δις δολαρίων. Οι οικονομίες των δύο χωρών γίνονται σε ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό αλληλένδετες, με την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2009 να δημιουργεί φοβίες για φαινόμενα ντόμινο. Ένα χρόνο αργότερα, η Λαϊκή δημοκρατία της Κίνας, με τεράστιους βαθμούς ανάπτυξης, ξεπερνά την Ιαπωνία σε μέγεθος Οικονομίας και αποτελεί πια την δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο μετά τις ΗΠΑ, με συνολικό ΑΕΠ το 2010 στα 5.88 τρισεκατομμύρια δολάρια. Ο οικονομικός και πολιτικός αντίκτυπος της Κίνας στην Ασία έχει αυξηθεί κατά πολύ οδηγώντας στο αυξημένο ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την Ασία, μέσω και της προώθησης συμφωνιών, όπως η TPP (Trans-Pacific Partnership). Το Σύμφωνο αυτό συνεργασίας άνοιξε νέους ορίζοντες και πατήματα για την Αμερική στην ευρύτερη περιοχή της αναδυόμενης Κίνας. Ωστόσο, το 2016 οι ΗΠΑ αποχώρησαν από την συμφωνία.

Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου των ΗΠΑ έναντι της Κίνας αυξάνεται από 273,1 δισεκατομμύρια δολάρια το 2010 σε 295,5 δισεκατομμύρια, στο υψηλότερο επίπεδο ύψους από το 2011. Η αύξηση αντιπροσωπεύει τα τρία τέταρτα της συνολικής αύξησης του εμπορικού ελλείμματος στις ΗΠΑ το 2011. Τον Μάρτιο του ίδιου έτους οι ΗΠΑ, η ΕΕ και η Ιαπωνία υποβάλλουν αίτηση για διαβουλεύσεις με

την Κίνα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, σχετικά με τους περιορισμούς στην εξαγωγή σπάνιων γαιών. Οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί της υποστηρίζουν ότι η ποσόστωση της Κίνας παραβιάζει τα διεθνή εμπορικά πρότυπα, αναγκάζοντας πολυεθνικές επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν τα μέταλλα να μεταφέρονται στην Κίνα. Η Κίνα αντιδρά στις κατηγορίες υπερασπιζόμενη «τα εμπορικά της δικαιώματα».

Το 2011 αποτελεί χρονιά ορόσημο όμως για έναν άλλο πολύ σημαντικότερο λόγο. Τότε ξεκινά η πολιτική Obama, σε συνέχεια της εξωτερικής πολιτικής του Bush, περί στροφής στην Ασία και ιδιαίτερα στην Κίνα ("Pivot to Asia").

Το 2012 η Ηγεσία της Κίνας αλλάζει ριζικά εξαιτίας εσωτερικών αλλαγών στο Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας. Ο Xi Jinping αναλαμβάνει την προεδρία της χώρας. Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Barack Obama, φιλοξενεί τον Πρόεδρο της Κίνας Xi Jinping για σύνοδο κορυφής στο Sunnylands Estate της Καλιφόρνιας, προκειμένου να οικοδομήσει μια προσωπική σχέση με τον ομόλογό του και να διευκολύνει τις στενές σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας. Οι πρόεδροι δεσμεύονται να συνεργάζονται πιο αποτελεσματικά σε πιεστικά διμερή, περιφερειακά και παγκόσμια ζητήματα, περιλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής και της Βόρειας Κορέας. Ο Obama και ο Xi υποσχέθηκαν επίσης να δημιουργήσουν ένα "νέο μοντέλο" σχέσεων για τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Κίνα, με βάση την ιδέα του Xi Jinping για τη δημιουργία ενός "νέου τύπου σχέσεων μεταξύ μεγάλων δυνάμεων".

Πτωτική, πάντως, υπήρξε η καμπύλη της συνεργασία τους στον τομέα της κυβερνοασφάλειας, εξαιτίας του περιστατικού παραβίασης το 2015 απόρρητων εγγράφων Αμερικάνικων εταιριών από πέντε χάκερ του απελευθερωτικού στρατού της Κίνας.

Οι δυο μεγαλύτεροι ρυπαντές της γης (ΗΠΑ-Κίνα) ανακοινώνουν κοινή στρατηγική με ορίζοντα το 2030 για το πώς θα μειώσουν τις εκπομπές Διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Η αλήθεια είναι πως σήμερα καμία από τις δύο χώρες δεν έχει προχωρήσει σε σημαντικούς βαθμούς μείωσης εξαιτίας κυρίως της ανάγκης διατήρησης των ρυθμών ανάπτυξης, αλλά και των τεραστίων ενεργειακών αναγκών (πχ στην Κίνα το 80 % της κατανάλωσης ενέργειας για το 2016 προέρχονταν από πηγές άνθρακα).

Κρίσιμο σημείο στις σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών αποτελούν οι βλέψεις της Κίνας στη Νότια Σινική θάλασσα, με τις ΗΠΑ να αμφισβητούν την κινεζική κυριαρχία σε όλα τα νησίδα, επιχειρώντας, παράλληλα, να αποτρέψουν τη στρατιωτικοποίηση της περιοχής.

Με την προεδρία του νέου προέδρου των ΗΠΑ Donald Trump η πολιτική της Ουάσιγκτον περί μίας Κίνας δείχνει να απειλείται εξαιτίας των σχέσεων που

αναπτύσσει με την Ταϊβάν. Ο ίδιος διαβεβαιώνει πως δεν ισχύει αυτό το σενάριο και πως οι ΗΠΑ αναγνωρίζουν μια ενιαία Κίνα, χωρίς όμως αυτό να αποκλείει τη μη επίσημη συνεργασία με την Ταϊβάν, η οποία μπορεί να ωφελήσει και την Κίνα.

Παρά ταύτα, η συνεργασία των δύο χωρών παραμένει στενή κυρίως στο επίπεδο του εμπορίου αλλά και του ζητήματος της Βόρειας Κορέας. Η επίσκεψη του Χι Jīnpíng στις ΗΠΑ, τον Μάιο του 2017, με νέα συμφωνία δέκα σημείων πάνω στο εμπόριο αγαθών βελτίωσε σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό τις σχέσεις των δύο κρατών στον οικονομικό τομέα. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως σήμερα προβλέπονται τέσσερις ετήσιοι διάλογοι μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας: ο Διπλωματικός Διάλογος και ο Διάλογος για την Ασφάλεια, ο Ολοκληρωμένος Οικονομικός Διάλογος, η Επιβολή του Νόμου και ο Διάλογος για την Ασφάλεια στον Κινηματογράφο και ο Διάλογος Κοινωνικών και Πολιτιστικών Θεμάτων, οι οποίοι χρησιμεύουν ως μοναδική πλατφόρμα για την προώθηση της διμερούς κατανόησης, την επέκταση της συναίνεσης, τη συζήτηση διαφορών, την οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και την ενίσχυση της συνεργασίας. Οι στρατιωτικού περιεχομένου διάλογοι αφορούν την αντιμετώπιση κοινών περιφερειακών και παγκόσμιων προκλήσεων, όπως το ζήτημα των πυρηνικών στο Ιράν και τη Βόρεια Κορέα, οι εντάσεις μεταξύ Σουδάν και Νοτίου Σουδάν, η προστασία του περιβάλλοντος και η ενεργειακή ασφάλεια.

Σύγκριση Στρατιωτικών Δυνάμεων

Σημαντική για την εν λόγω έρευνα κρίνεται η σύγκριση των Στρατιωτικών Δυνάμεων των δύο χωρών για την πληρέστερη κατανόηση των δυνατοτήτων τους.

	ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΙΝΑΣ	ΗΠΑ
Στρατιωτικός Προϋπολογισμός(2017)	215 Δισεκατομμύρια 1,9% του ΑΕΠ	554 Δισεκατομμύρια 3,8% του ΑΕΠ
Ενεργό προσωπικό	2.300.000	1.300.000
Διαθέσιμο προσωπικό	385.821.101	73.270.043
Πυρηνικές Κεφαλές	260	7.200
Τάνκ	9.150	8.840
Πολεμικά Αεροσκάφη	3.700	12.100
Ναυτικά Σκάφη(αεροπλανοφόρα)	749 (1)	436 (20)

Από τα παραπάνω στοιχεία, μπορεί κανείς να συνειδητοποιήσει το μεγάλο χάσμα μεταξύ των πρωτοπόρων σε στρατιωτικές δυνάμεις ΗΠΑ και ΛΔΚ καθώς και το πόσο σημαντική είναι η επένδυση στην ασφάλεια για κάθε μία από της δύο χώρες.

Σύνδεση Θεωρίας και Ιστορικής Πραγματικότητας

Η ιστορική πραγματικότητα μπορεί να ερμηνευθεί με διαφορετική οπτική από τον κάθε αναλυτή. Για αυτό και πρέπει να τονισθεί πως εν προκειμένω παρουσιάζεται η προσωπική άποψη του συγγραφέα. Στις Διεθνείς Σχέσεις μοναδικό παράδειγμα στο οποίο μπορεί να ανατρέξει κανείς για αποδείξεις είναι η ιστορία. Όπως φάνηκε στις παραπάνω γραμμές, η ρεαλιστική θεωρία μπορεί να εξηγήσει αποτελεσματικότερα την εξέλιξη των σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών, καθώς δικαιολογεί τις αλλαγές πολιτικής ανάλογα με την ισχύ που αποκτά η Κίνα κάθε χρονική περίοδο καθώς και τη συνεργασία των ΗΠΑ ως παίκτη του Διεθνούς Συστήματος, όποτε αυτό τις ευνοεί. Αυτό, που πρέπει να αναρωτηθούμε είναι τι επιδιώκουν οι δύο μεγάλες Δυνάμεις. Οι ΗΠΑ θέλουν ένα κόσμο στον οποίο θα διατηρήσουν τα ινία; Τι τελικά επιδιώκουν και τι πολιτική ασκούν έναντι της Κίνας με βάση τις ευρύτερες στρατηγικές τους επιδιώξεις; Αντίστοιχα, η Κίνα τι θέλει; Έναν κόσμο που οι ΗΠΑ θα παραμένουν η κύρια δύναμη και η ίδια απλά θα ενισχύσει τη θέση της; Έναν πολυπολικό κόσμο που θα βάλει και άλλες δυνάμεις στο παιχνίδι (πχ. Ρωσία); Η λογική απαντά στα ερωτήματα αν ανατρέξουμε σε όσα παρουσιάστηκαν ανωτέρω. Οι ΗΠΑ σήμερα φαίνεται πως, παρά την συνεργασία με την Κίνα σε επίπεδα χαμηλής πολιτικής, δεν σταματούν να επενδύουν σε στρατιωτική ισχύ αλλά και σε οικονομικές συνεργασίες με σκοπό την ενίσχυση της ισχύος τους και την διατήρηση των ηνίων στο διεθνές σύστημα όσο φυσικά αυτό είναι εφικτό. Τα επεισόδια του 2016 με τις βλέψεις της Κίνας προς την Νότια Σινική Θάλασσα αποτέλεσαν το πιο πρόσφατο παράδειγμα πολιτικής ανασχεσης της Κίνας από τις ΗΠΑ ενώ το ίδιο ισχύει και για την πολιτική "Pivot to Asia". Γεγονότα, που καταδεικνύουν τη συνεχόμενη προσπάθεια των ΗΠΑ να διατηρήσουν την θέση τους προσπαθώντας να ελέγξουν την κινεζική δυναμική και που απεικονίζουν το δίλημμα ασφαλείας το οποίο δεν παύει να δημιουργείται εντός του άναρχου Διεθνούς Συστήματος. Από την πλευρά της, η Κίνα, επιδιώκοντας όπως κάθε κράτος την αύξηση της δικής της ισχύος, επενδύει στις ΗΠΑ τόσο με οικονομικές συμφωνίες όσο και στρατιωτικές. Η Κίνα ακολουθώντας την πολιτική του Deng Xiaoping που από το 1978 με το «άνοιγμα της Κίνας» προβάλλει πως επιζητά μια υψηλή στρατηγική ειρήνης και ανάπτυξης, φαίνεται να κατανοεί πως η ευημερία των ΗΠΑ την ευνοεί και συνδέεται άμεσα με την δική της ευημερία, για αυτό αδράχνει τις ευκαιρίες συνεργασίας στο οικονομικό τομέα. Την ανάπτυξη της όμως δεν παύει να την μεταφράζει σε ισχύ, περιλαμβανομένης της στρατιωτικής. Κατά τον Mearsheimer, η ιστορία έχει αποδείξει πως κάθε κράτος, δημοκρατικό ή μη, επιζητά την επιβίωση και ο καλύτερος τρόπος για να το επιτύχει είναι η ηγεμονία του προς τα υπόλοιπα κράτη. Η Κίνα, αν αποκτήσει την ισχύ που θα της επιτρέψει κάτι τέτοιο, σίγουρα θα το επιλέξει. Προς το παρόν, αναζητά τις ευκαιρίες και τα παράθυρα τα οποία με μεγαλύτερη ασφάλεια θα την οδηγήσουν σε αύξηση της ισχύος της, ενώ αντίστοιχα οι ΗΠΑ προσπαθούν να διαφυλάξουν την ισχύ και την πρωτοκαθεδρία τους.

Συμπεράσματα

Ανακεφαλαιώνοντας, μετά την ανασκόπηση των παραπάνω κομβικών σημείων της ιστορίας των σχέσεων μεταξύ των δύο Μεγάλων Δυνάμεων, συμπεραίνεται ότι και οι δύο έχουν αναμφίβολα άμεσο αντίκτυπο στην θέση της άλλης στο Διεθνές Σύστημα. Οι σχέσεις τους χαρακτηρίζονται τόσο από συνεργασίες όσο και από αντιπαραθέσεις. Η Κίνα μπορεί να χαρακτηριστεί ταυτοχρόνως ως ο μεγαλύτερος εταίρος αλλά και ο μεγαλύτερος ανταγωνιστής των ΗΠΑ. Η υψηλή στρατηγική των ΗΠΑ σε σχέση με την Κίνα έχει σταματήσει να έχει το χαρακτήρα που είχε στο μονοπολικό στάδιο. Σήμερα, τα οφέλη από την συνεργασία είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτές που θα προσέδιδε η κατά μέτωπο σύγκρουση, χωρίς αυτό να σημαίνει πως σε περίπτωση αλλαγής των όρων του παιχνιδιού η συνεργασία αυτή θα συνεχιστεί. Η ανάδυση της Κίνας τόσο με οικονομικούς, όσο και με στρατιωτικούς όρους σηματοδότησε το τέλος της εποχής της “Pax Americana”. Οι δύο χώρες πρέπει πλέον να είναι προσεκτικές και να επιλέγουν τις πολιτικές συνεργασίας τους η μη ανάλογα με τα εκάστοτε ζωτικά τους συμφέροντα, σκεπτόμενες σε σημαντικό βαθμό τις φιλοδοξίες της άλλης και διασφαλίζοντας την επιβίωσή τους. Ο χρόνος μόνο μπορεί με βεβαιότητα να δείξει αν τα συμφέροντα αυτά θα τις οδηγήσουν τελικά σε σύγκρουση η συνεργασία εντός του άναρχου Διεθνούς Συστήματος των Κρατών, όπου ο κάθε ορθολογικός παίκτης δεν θα κοιτάξει τίποτα άλλο από το ίδιο του το συμφέρον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Νικόλαος Τζιφάκης και Ανδρέας Γκόφας, Η ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ, κεφ.2
- Στάθης Φακιόλας, Η ΚΙΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ, κεφ.3
- Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Η ΚΙΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΥΡΑΝΙΑ ΑΥΤΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΗ ΥΠΕΡΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ, κεφ 10, κεφ 16
- Ιωάννης Δράκος, ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΗΠΑ-ΚΙΝΑΣ, εισαγωγή, 5.1 , 6.6
- Κατερίνα Πίφτη, Η κατάσταση της παγκόσμιας οικονομίας σε ένα γράφημα, <http://www.huffingtonpost.gr>
- <https://www.theguardian.com>, China to increase defence spending by '7-8%' in 2016 – official
- <https://www.indexmundi.com> , China International organization participation- United States International organization participation
- <http://solutions.heritage.org> , Alliances and International Organizations

- <https://www.cia.gov/library> , FIELD LISTING INTERNATIONAL ORGANIZATION PARTICIPATION
- <https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china> , U.S.-China Trade Facts
- www.cfr.org , US RELATIONS WITH CHINA 1947-2017
- <http://foreignaffairs.gr/articles/68520/bernard-k-gordon/i-synergasia-dysis-%E2%80%93-asias-kai-i-anodos-tis-kinas?page=show> , Η Συνεργασία Δύσης – Ασίας και η Άνοδος της Κίνας
- http://armedforces.eu/compare/country_China_vs_USA
